

In de marge van de ENQUETE 1968

De enquête, die onder de reünisten van het LSC en de VVSL uit de jaren 67 en 68, is gehouden levert een heleboel cijfers op, die niet altijd zonder achterliggende kennis geduid kunnen worden.

De gegevens mbt het jaar 67 zijn op een aantal punten nader onderzocht op een aantal correlaties, die samenhangen met van tevoren geformuleerde vragen. Het jaar 68 heeft alleen de gegevens sec op geleverd, omdat het zinniger leek, om na een aantal jaren pas weer correlaties te laten uitrekenen. Maar goed dit terzijde.

OPLEIDINGEN

Van de respondenten heeft 80% zijn studie afgerond met een doctoraal of artsexamen, en nog eens 10% heeft een kandidaatsexamen. Dat zijn hele hoge percentages (Gangbaar wordt aangenomen dat rond de 30% of meer, zijn studie niet voltooit)

De mannen behoren daarmee tot de 10% van hun generatie en de vrouwen tot de 5%, met een academische opleiding.

De gegevens kunnen dan ook een vertekend beeld geven: Deze percentages horen bij de respondenten van de enquête: 40% van de wél aangeschreven jaargenoten, heeft de enquête niet ingevuld. Dit is overigens een laag percentage voor non-respons in enquêteland. De uitslag kan dan ook niet zonder meer, als niet valide worden gezien; je kunt wel proberen op termijn er nog een vinger achter te krijgen. Namelijk, een niet verwaarloosbaar deel van de mensen, die lid werden in 1968, is niet getraceerd: men zou kunnen veronderstellen dat met name diegenen, die de studie niet hebben afgerond, verdwenen zijn/ onvindbaar zijn. Dit is echter zeker niet noodzakelijk: juist mensen die zeer geïnteresseerd zijn in de studie, en die het verenigingsleven eerder hinderlijk vonden voor hun ontwikkeling, zijn snel verdwenen uit de groep oorspronkelijk in '68 aangemelde LSC- en VVSL-leden.

Evenals in het jaar 67 blijkt dat de ouders van de studenten uit 1968 een oververtegenwoordiging hebben uit het hogeropgeleide segment uit de samenleving.

57% van de vaders heeft een academische opleiding en 13 % van de moeders.

Landelijk liggen de opleidingspercentages van die generatie (van onze ouders dus) geheel anders: Slechts 4% van de mannen van die generatie had een academische opleiding, en 1% van de vrouwen: het academische opleidingsniveau is dus 13 à 14 maal meer, dan het landelijke gemiddelde!!

Interessant zal het zijn, om de verschuivingen in de toekomst ernaast te leggen: door de democratisering van het onderwijs, met name de invoering van de mammoetwet beoogde deze exclusiviteit te doorbreken, door onder andere stapeling van opleidingen te bevorderen.

Van de generatie geboren tussen 1975 en 1979 heeft zowel mannen als vrouwen 15 % een academische opleiding.

In de afgelopen decennia is men wel weer anders gaan denken over het stapelen van opleidingen, als een te kostbare voorziening, die uit de gemeenschapspot betaald moet worden.

Het stapelen gebeurt nu veelal in de vervolgoopleidingen, na de middelbare school.

Door aan te nemen dat, als 57% van de vaders een academische opleiding heeft, 43 % van de respondenten een eerste-generatie-student is, lijkt te kort door de bocht.

Onze ouders hebben veel vóór (dertiger jaren) en tijdens (voor zover mogelijk) de oorlog gestudeerd. Dat is voor velen een behoorlijk obstakel gebleken, waardoor een aantal hun studie niet hebben kunnen afronden. Daarnaast is niet iedereen, die ouders zonder een academische titel heeft, een eerste-

generatie-student; Ouders kunnen andere interesses gehad hebben en andere keuzes gemaakt hebben in een familie waarin een universitaire opleiding wel al gangbaar was.

Maar stel al dat het wél waar zou zijn, dan is die 43% afkomstig uit 96% van de bevolking. Als het percentage lager is, ligt de verhouding nog schever.

STUDIEKEUZES

De (non)diversiteit van de studie is op zijn zachts gezegd intrigerend: 3/4 van de “mannen studeert rechten (50,3%) en medicijnen (26,4) De rest is verdeeld over een 13 verschillende studies!

Bij de vrouwen is de spreiding wel iets groter: 24,4% medicijnen en 15,1% rechten, 12,8 %Moderne talen, 10,5% biologie een kleine 10% voor pedagogiek en sociologie en nog 5,8 % geschiedenis en nog enkelingen andere studies.

Mensen deden hun studiekeuze uit belangstelling EN met het oogmerk passend werk te vinden. Voor mannen is dit een neutraal antwoord.

Voor vrouwen speelt er iets anders.

Wát was voor vrouwen eind jaren 60, de kans dat zij “passend” werk zouden vinden en wáár?

In 1968 was het nog zeker niet zo, dat er qua voorzieningen, juridische, financiële, of maatschappelijke gelijkstelling bestond. Dit is een belangrijke factor waarmee vrouwen bij hun studiekeuze, al dan niet bewust, rekening hielden.

Tijd- en jaargenoten hebben zélf de tweede emancipatiegolf vorm moeten geven en bevochten.

Rolmodellen ontbraken veelal voor wat betreft hun verwachtingen mbt deelname aan vele segmenten van de arbeidsmarkt. Het onderwijs was een van de uitzonderingen.

Bij veel organisaties, ook die van de overheid, bouwden vrouwen géén pensioen op. Er was nauwelijks of geen kinderopvang: Dat moest je zelf regelen. Voor zover er wél een crèche was, was er zeker geen subsidie. Je betaalde de kinderopvang uit je nettosalaris. Overigens was het inkomensverschil in veel sectoren tussen mannen en vrouwen behoorlijk groot. (nog steeds is dit een heet hangijzer)

Daarnaast hadden gehuwde vrouwen geen recht op WW, WAO als zij een echtgenoot hadden met een inkomen, ook al was dat inkomen bijvoorbeeld afkomstig uit een parttime betrekking, of uit een klein zelfstandige bezigheid. Mannen ontvingen die voorzieningen wél als zij een partner hadden met een inkomen !!

Zwangerschapsverlof en bevallingsverlof samen was 12 weken, en officieel was niet-gebruikt - zwangerschapsverlof (door dat het kind eerder kwam, of omdat je (al dan niet gedwongen) langer doorwerkte) niet overhevelbaar naar het bevallingsverlof.

Daarnaast, huishoudens waren weliswaar al een stuk hanteerbaarder dan veertig jaar ervoor, maar er was nog heel veel werk te doen, en allerlei technologische snufjes waren nog geen onderdeel van de huishouding. Ook de openingstijden van winkels, banken, overheidsinstanties, gezondheidsvoorzieningen,(consultatiebureaus !) gingen uit van de beschikbaarheid van vrouwen overdag. Langzamerhand zijn er allerlei kleine veranderingen ontwikkeld, die een aantal van de problemen waar wij tegenaan liepen hebben doen verdwijnen. Sociale wetgeving, pensioenwet, Koopavonden, avondopenstelling bij gemeentehuizen, kinderopvang,.....

Een belangrijke, maar niet goed aan de oppervlakte zichtbare belemmering voor deelname aan allerlei maatschappelijke sectoren, was de rolopvattingen binnen het huwelijk en de impliciete rolopvatting van allerlei functies, die gebaseerd was op de wijze waarop mannen deze functies vervullen.

Hoewel Nederland nu kampioen deeltijd banen is (in (Europa /de wereld) was dat toen ons cohort de arbeidsmarkt betrad zeker niet het geval: slechts een beperkt aantal sectoren (waaronder onderwijs) bood de mogelijkheid voor een parttime baan.

De verdeling van de huishoudelijke taken (huishouding, kinderverzorging, “mantelzorg”) was behoorlijk scheef. Uit allerlei onderzoek blijkt, dat zelfs als man en vrouw beiden evenveel werk buiten de deur hebben, de vrouw altijd aanzienlijk meer dan 50% van deze taken op zich neemt.

Inmiddels zijn de verhoudingen weliswaar gewijzigd, maar nog steeds is het aandeel van vrouwen meer dan 50%.

Vrouwen kregen dus ongevraagd de rol van huisvrouw/huismanager cadeau door te trouwen. Weinigen konden zich een huishoudster permitteren die deze taak voor haar rekening nam.

Interessant zou zijn een inventarisatie te maken van welke belemmeringen vrouwen in de loop van hun arbeidzaam leven zijn tegen gekomen: ja want de meeste vrouwen van 1968 hebben wel degelijk deel uit gemaakt van de arbeidswereld.

Waarop werden zij beoordeeld bij sollicitaties en promoties? Met welke “voor”oordelen kregen zij te maken? Hoe zat het met hun kansen voor interne opleidingen? In hoe verre hebben ze “vrijwillig” part-time gewerkt? of juist tegen beter weten in full-time? Tegen welke hobbels liepen zij aan bij het krijgen van kinderen? (zwangerschapsverlof en bevallingsverlof) Hoe werden zij afgerekend als zij voor hun (zieke) kinderen en (schoon)ouders moesten zorgen?

Wat waren dan de beroepskeuzen die men al zo maakte?

Mannen kozen overwegend voor het bedrijfsleven, de gezondheidszorg en de publieke sector. Vrouwen kozen voornamelijk voor de publieke sector, het onderwijs en de wetenschap.

Dit paste dus binnen de maatschappelijke rolverwachtingen: voor velen was het noodzakelijk hun werkzaamheden in parttime dienstverband te verrichten: dat was vrij vaak vooral haalbaar in het onderwijs (en wetenschappelijk onderwijs) en de overheid (ook vaak in gemeenteraden...)

VERENIGINGSLEVEN

De beide verenigingen hebben een totaal verschillende oorsprong en doelstelling.

Het LSC sluit aan bij een lange traditie van “heren-sociëteiten”. Daar ontmoeten de mannen elkaar waarschijnlijk onder het genot van een pijp of sigaar en een drankje. Daar bespraken zij de maatschappelijke ontwikkelingen en hielden elkaar daardoor ook op de hoogte van allerlei interessant zaken in de arbeidswereld en de politiek. Dit heeft dus duidelijk functionele trekken voor het maatschappelijk functioneren

De VVSL is in 1919 opgericht om voor de enkele meisjes, die gingen studeren een veilige plek te creëren waar zij, zoals het VVSL-lied ook zegt elkaar in vriendschap konden ontmoeten. Het gaat dus om vriendschappelijke relaties, die tot de persoonlijke sfeer behoren.

Het percentage vrouwen dat haar lidmaatschap opzegden was, al langere tijd, aanzienlijk hoger dan dat bij de mannen. Zonder daarvoor over betrouwbare gegevens te beschikken werd veelal aangenomen dat veel VVSL-leden afhaakten als zij eenmaal verloofd waren. Dat zou dus overeenkomen met het idee dat er vooral een veilige situatie moest zijn waar vrouwen elkaar konden ontmoeten. Hadden zij eenmaal de bescherming van een echtgenoot, dan verviel die noodzaak.....

Als het te achterhalen valt zou het interessant zijn om cijfers mbt lidmaatschapsduur ook uit het begin van de vereniging te bekijken: dat begin viel samen met de eerste emancipatiegolf in de twintigste eeuw. De vereniging had toen wellicht duidelijker een emancipatoire taak. In de zestiger jaren werd het bij elkaar zitten(klitten) van vrouwen misschien als een belemmering ervaren om de gelijkberechtiging in het maatschappelijke gebeuren te bevechten.

Maar toch,

Toen de voorstellen voor een fusie tussen LSC en VVSL werden gedaan, was aanvankelijk het enthousiasme bij de vrouwen daartoe gering (slechts 33% was voor de fusie bij een eerste peiling) Dat de fusie uiteindelijk met een overgrote meerderheid van stemmen erdoor kwam, heeft wellicht te maken met het feit dat dit pas 2 jaar later plaats had: De jongerejaars waren van begin af aan al met het idee geconfronteerd, en de ouderejaars waren niet zo erg meer geïnteresseerd en/of waren zelfs al geen lid meer.

LATENTE HUWELIJKSMARKT

Hoewel dus het enthousiasme voor een fusie niet groot was bij deze groep, bleek de aantrekkingskracht tussen beide verenigingen niet gering. Bij een vluchtig vragen in de Academie, wie er een (eerste) partner had gevonden bij VVSL/ LSC, en aanvullend, wie een partner had gevonden bij een van de verenigingen in de andere studiesteden zag, door het opsteken van vingers dat dit voor ruim meer dan de helft het geval was.

MAATSCHAPPELIJK ONTWIKKELINGEN

Slechts een klein percentage van de leden hield zich actief bezig met maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. Men praatte er juist wel veel over, maar werkelijke verantwoordelijkheid nemen deden er maar weinigen: en over het algemeen waren dat dan geen corpsleden.

Hoewel drugs langzamerhand een issue werden, herinneren zich maar weinigen dat zij er mee in aanraking zijn gekomen. Met alcohol en sigaretten des te meer.

Het VVSLiedje rept daarover:

Zwarte koffie
en een spiegelei
Sigaret en Sherry
Daarop leven wij!

Vragen over seksualiteit leveren op dat men zich niet erg bewust was van het feit dat waarschijnlijk 10 à 15% van de mensen te maken had met homoseksualiteit: wellicht zelfs dat de betrokkenen zelf nauwelijks hardop daarover praatten.

Waarover wél gepraat werd, en wat wél geslikt werd, dat was “de Pil”. Nauwelijks voorstelbaar in deze tijd, hoe belangrijk die is geweest voor de emancipatie van de vrouw: het aantal “moetjes” nam sterk af, angst en schande voor mogelijke buitenechtelijke zwangerschappen nam drastisch af. In een paar jaar tijd werd samenwonen gewoon. Het “gezin” werd beter planbaar. Langzaam aan zie je in Nederland dan ook de leeftijd waarop vrouwen hun eerste kind krijgen omhoog gaan (in 1970 is de gemiddelde leeftijd van de moeder bij het eerste kind 24,3 jaar in 2017 29,4 jaar.) NB dit zijn gemiddelde leeftijden. Inmiddels worden er waarschuwingen gegeven dat mensen het krijgen van kinderen vooral niet te lang moeten uitstellen, ivm het toenemen van complicaties bij stijgende leeftijd van de moeder.

MINERVA

Inmiddels is Minerva een gemengd vereniging: het gemengd zijn, staat voorlopig op geen enkel wijze ter discussie.

De sfeer van de VVSL is, met het verlaten van het pand aan het Rapenburg, verdampst: in de zaal is voor de mannen uit 68 nog veel herkenbaar. Voor de vrouwen is dat er niet.

Heeft de fusie gebracht wat men er van verwachtte? Tja wat verwachtte men? Was het een ideologische stap of een noodzakelijke financiële move?

Zeker is, dat vrouwen zich naar de mannen hebben gevoegd, zoals overal elders in de samenleving het gangbaar is. Is daarmee voor vrouwen ook het motto “elkaar in vriendschap te ontmoeten” ook verleden tijd geworden en maken zij nu deel uit van het instituut “herensociëteit”?

Komen zij daardoor ook beter voorbereid in de arbeidswereld terecht?

Vragen daarover zouden op termijn wellicht iets kunnen laten zien.